převážně na historii Čechů v zahraničí, byla zdůrazněna významná role krajanů zejména za první a za druhé světové války. V referátech zástupců krajanů, kteří referovali o současných krajanských aktivitách, o jejich spolcích ve vztahu k ČR, vyplynula například stále aktuální potřeba krajanů v pokračování podpory aktivit zaměřených na udržování českého jazyka. Velmi pozitivně byl hodnocen projekt *České školy bez hranic*, který je zaměřen především na mladé rodiny s dětmi. Českých škol v různých státech je již na 120 a prošlo jimi několik tisíc českých dětí.

Nadále zůstává nedořešen návrh korespondenčního hlasování pro občany ČR žijící v zahraničí, jakož i Čechy s dvojím občanstvím při volbách v ČR. Rovněž se diskutovalo o vztahu starší generace krajanů a novodobých Čechů, kteří odjíždějí do zahraničí za prací, studovat atd. a o spolkovou činnost nejeví větší zájem. Byla zmíněna též potřeba zjednodušení administrativy při návratů krajanů do ČR aj. Jak uvedl J. Krátký z MZV, připravuje se plán činnosti v oblasti krajanské problematiky na dobu pěti let, v němž budou konkretizovány úkoly a postupy při jejich realizaci.

Po organizační stránce konferenci úspěšně zajišťovala tajemnice Stálé komise Senátu PČR pro krajany Bronislava Vacková s týmem spolupracovníků. Konference se měla konat již v roce 2020, ale vzhledem k pandemické situaci byla přeložena na rok 2021. I tak počet účastníků bylo nutné limitovat. Avšak původně přihlášené referáty byly pohotově vydány v publikaci S. Broučka a kol.*: Místo a úloha zahraničních Čechů v bilaterálních vztazích,* Pelhřimov 2021.

Naďa Valášková, Praha

Antropologie ve službách společnosti

Představa, že by Lesy ČR, s.p., Severomoravské vodovody a kanalizace, a.s., Pražské služby, a.s., Agentura ochrany přírody a krajiny, Ministerstvo zdravotnictví ČR, Česká katolická charita, ČEZ, a.s., nebo třeba magistrát města Hradec Králové vypisovaly výběrová řízení na antropology, aby jim pomohli analyzovat problémy v oblastech jejich činnosti a navrhovat řešení, která zlepší poskytované služby, zvýší ekonomickou a ekologickou udržitelnost, zamezí konfliktům s místními obyvateli a rozšíří služby k co největšímu počtu potenciálních uživatelů, je zatím, bohužel, z říše snů. Naštěstí tomu tak jinde ve světě není, a můžeme tak hledat inspiraci pro to, jak bohaté poznání a jedinečné metody antropologie transformovat do společensky ceněné a poptávané práce i v podmínkách České republiky.

Jedním takovým zdrojem inspirace je výroční setkání americké Společnosti pro aplikovanou antropologii (Society for Applied Anthropology). Letos se konalo v Salt Lake City v Utahu ve dnech 22.–26. března. Setkání má dlouhou tradici, letos to byl již 82. ročník. Názvem a leitmotivem setkání byl Revoluční potenciál společenských věd (*The Revolutionary Potential of the Social Sciences*). Zúčastnilo se ho cca 1 500 lidí, ať už on-line nebo osobně přímo na místě. Hybridní forma konference občas sice trochu technicky pokulhávala (nefungoval internet, nefungoval mikrofon, nebyla vidět prezentace – sláva informačním technologiím!), celkově se ale pětidenní událost s více jak 120 sekcemi běžícími paralelně každý den od rána do večera organizačně, tematicky i lidsky vydařila.

Vzhledem k obrovskému počtu účastníků není možné adekvátně popsat pestrost všech prezentovaných témat a přístupů. Jen samotný program konference má 94 stran. Dovolím si nicméně vypíchnout nosná témata, kterým byl věnován hlavní prostor. Prvním z nich byl Covid-19, respektive příspěvky věnované dopadům epidemie na nejrůznější skupiny ve společnosti, od obyvatel Los Angeles v Kalifornii po domorodé kmeny v Amazonii. Přednášející představili zajímavé metody zkoumání šíření epidemie a analýzy jejích dopadů, včetně posouzení vlivu vládních opatření a spontánních adaptačních mechanismů na místní komunity. Rétorická otázka č. 1: Probíhala by epidemie v Česku jinak, kdyby se vláda zeptala antropologů, jak jsou její nařízení aplikována v praxi a jaké dopady mají na život rodin a fungování firem?

Dalším nosným tématem byla ekologická udržitelnost a ochrana přírody. Zvláštní pozornost byla věnována vztahům mezi lidskými a mimo-lidskými aktéry, zejména pak rostlinami, v menší míře zvířaty. Příspěvky prezentovaly průběh a výsledky různých ochranářských projektů a nabízely terénní zkušenosti s praktickou ochranou přírody v různých částech světa, namátkou třeba v Namibii, USA, Švédsku, Indonésii, Kanadě, Peru či, v mém případě, České republice. Etnoekologie stála v popředí většiny těchto výzkumů. Rétorická otázka č. 2: Mohla by být ochrana přírody v Česku úspěšnější a méně konfliktní, kdyby se ochranáři prostřednictvím antropologů zeptali lidí, jak rozumí světu a přírodním procesům, co o nich vědí a jakým problémům a obavám v souvislosti s ochranou přírody čelí?

Příbuzným tématem, kterému se také věnovaly na dvě desítky sekcí, byla problematika klimatických změn a jejich dopadů na společnost, ekonomiku a politiku. Vedle resilience a adaptace dominovalo téma dostupnosti pitné vody pro obyvatelstvo i užitkové vody pro průmysl, zemědělství a lesnictví. Jádrem zájmu byl pochopitelně jihozápad USA, který již řadu let čelí inten-

zivnímu suchu projevujícímu se poloprázdnými přehradami, klesající hladinou podzemní vody, odumíráním lesů a častými a stále rozsáhlejšími požáry. Udržitelné hospodaření s vodou je však problém celosvětový, což reflektovala celá řada příspěvků. Rétorická otázka č. 3: Má antropologie co říci ke společenské resilienci?

Další významná témata zahrnovala například dostupnost zdravotní péče, migraci, vzdělávání či metody výzkumu. Politika moc zájmu nevyvolala, jedna sekce ale byla bizarně unikátní. Jmenovala se Politická polarizace v post-Trumpovské době (Political Polarization in the Post-Trump Age) a byla věnována analýze hodnot a myšlení voličů Donalda Trumpa. Tento „exotický kmen", jeho starosti a jeho tužby zjevně zcela unikly pozornosti sociálních vědců, kteří se pak divili, kdo to v roce 2016 vyhrál prezidentské volby. Odtrženost části antropologie od sociální reality a její soustředění na stále marginálnější témata reputaci naší disciplíny rozhodně neprospívá. Ne že bychom se menšinám či menšinovým tématům neměli vůbec věnovat. Není ale možné, abychom ignorovali většinové procesy a nechali se znovu zaskočit lidmi jako Donald Trump, antivaxery, stoupenci Vladimíra Putina, rozmachem konspiračních webů či odpůrci Zeleného údělu. Teprve tehdy, když bude antropologie umět promlouvat k většinové společnosti a tematizovat její problémy a obavy, vznikne, snad, také společenská poptávka po našich službách. Jak naši relevanci zvýšit, se můžete inspirovat například na dalším výročním setkání Společnosti pro aplikovanou antropologii, které se uskuteční v Cincinnati v Ohiu na přelomu března a dubna 2023. Tématem bude Aplikovaná antropologie na rozcestí.

Přemysl Mácha (EÚ AV ČR, v. v. i., Brno)